

ПРЕПОРЪКА НА КОМИСИЯТА

от 27 ноември 2013 година

относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство
2013/C 378/02

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 от него,

като има предвид, че:

(1) Целта на настоящата препоръка е да се насърчат държавите-членки да укрепят процесуалните права на всички заподозрени или обвиняеми, които не са в състояние да разбират и да участват ефективно в наказателното производство поради възрастта си, умственото или физическото си състояние или поради увреждания („уязвими лица“).

(2) Чрез установяването на минимални норми относно защитата на процесуалните права на заподозрените или обвиняемите настоящата препоръка следва да засили доверието на държавите-членки в системите за наказателно правосъдие на останалите държави-членки и по този начин може да спомогне за постигане на по-широко взаимно признаване на присъдите и съдебните решения по наказателни дела.

(3) Стокхолмската програма¹ постави силен акцент върху укрепването на правата на лицата в наказателните производства. В точка 2.4 от нея Европейският съвет прикани Комисията да представи предложения, с които да се въведе поэтапен подход² за укрепване на правата на заподозрените или обвиняемите.

(4) До настоящия момент са приети три мерки, а именно Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³, Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета⁴ и Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета⁵.

¹ ОВ С 115, 4.05.2010 г., с. 1.

² ОВ С 295, 4.12.2009 г., с. 1.

³ Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 26.10.2010 г., с. 1).

⁴ Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 1.06.2012 г., с. 1).

⁵ Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври

(5) Позоваванията в настоящата препоръка на заподозрени или обвиняеми, които са задържани, следва да се разбират като отнасящи се до всяка ситуация, при която в хода на наказателното производство заподозрените или обвиняемите са лишени от свобода по смисъла на член 5, параграф 1, буква в) от ЕКПЧ, съгласно тълкуването му в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.

(6) Своевременното установяване и признаване на уязвимостта на лице, което е заподозряно или обвиняемо в рамките на наказателно производство, е от особено значение. За тази цел следва да се извършва първоначална преценка от полицейските служители, правоприлагащите или съдебните органи. Компетентните органи следва също така да могат да искат от независим експерт да провери степента на уязвимост, нуждите на уязвимото лице и доколко предприетите или планираните спрямо него мерки са подходящи.

(7) Заподозрените или обвиняемите лица или техните адвокати следва да имат правото да оспорят, в съответствие с националното право, преценката за евентуалната им уязвимост, извършена в рамките на наказателното производство, особено ако това значително би попречило или ограничило упражняването на основните им права. Това право не води до пораждаване на задължение за държавите-членки да осигурят специална процедура за обжалване, отделен механизъм или процедура за обжалване на подобен пропуск или отказ.

(8) Терминът „законен представител“ означава лице, което представлява интересите на уязвимо лице и контролира воденето на неговите правни дела. Пример за това е по-специално назначеният от съда попечител на уязвимо лице.

(9) Терминът „подходящо пълнолетно лице“ означава роднина или лице, което има социални взаимоотношения с уязвимото лице, и което има вероятност да контактува с властите и да даде възможност на уязвимото лице да упражни своите процесуални права.

(10) Уязвимите лица се нуждаят от подходящо съдействие и помощ по време на наказателното производство. За тази цел законният представител на заподозряно или обвиняемо уязвимо лице, или подходящо пълнолетно лице, следва да бъдат уведомен възможно най-бързо за наказателното производство срещу уязвимото лице, за характера на обвинението, процесуалните права и възможните средства за правна защита. Законният представител или подходящото пълнолетно лице следва да бъдат уведомени възможно най-бързо за извършеното задържане и следва да им се пре-

---

2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 6.11.2013 г., с. 1).

достави информация за основанията за него, освен ако това противоречи на висшите интереси на уязвимото лице.

(11) Лицата, признати за особено уязвими, не са в състояние да следят и разбират наказателното производство. За да се гарантира съблюдаването на правата им на справедлив съдебен процес, те следва да не могат да се отказват от правото си на адвокат.

(12) За да се гарантира личната неприкосновеност на уязвимите лица, които са задържани, те следва да имат достъп до медицински преглед, при който да се оценява общото им състояние и пригодността на евентуалните мерки, взети по отношение на тях, предвид състоянието им.

(13) Уязвимите лица не винаги са в състояние да разберат съдържанието на полицейските разпити, на които са подложени. За да се избегне оспорване на казаното по време на разпита и съответно ненужното му повтаряне, на разпитите следва да се прави аудиовизуален запис.

(14) В зависимост от конкретните обстоятелства по делото уязвимостта не следва да възпрепятства достъпа на заподозрения или обвиняемия до веществените доказателства по съответното наказателно дело, с които разполагат компетентните органи, при упражняването на процесуалните му права и с оглед на правото на ефективни правни средства за защита.

(15) Настоящата препоръка се прилага спрямо уязвимите лица, които са обект на процедура по предаване съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета⁶ (производство по европейската заповед за арест). Компетентните органи в изпълняващата държава-членка следва да прилагат специалните процесуални права от настоящата препоръка спрямо производствата по европейска заповед за арест.

(16) Съдържащите се в настоящата препоръка позовавания на подходящи мерки за осигуряване на ефективен достъп до правосъдие за хората с увреждания, следва да се тълкуват в контекста на целите, заложи в Конвенцията на ООН от 2006 г. за правата на хората с увреждания, и по-специално в член 13 от нея.

(17) За да се гарантира, че специалистите, които са в контакт с уязвими лица, са запознати със специфичните им потребности, те следва да преминават подходящо обучение.

(18) Настоящата препоръка защита основните права и спазва принципите, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз. По-специално, с настоящата препоръка се цели утвърждаването на правото на свобода, правото на справедлив съдебен процес и правото на защита.

---

⁶ Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите-членки (ОВ L 190, 18.07.2002 г., с. 1).

(19) Държавите-членки следва да информират Комисията за предприетите последващи действия по настоящата препоръка в рамките на (36 месеца) от нотифицирането ѝ. Въз основа на тази информация Комисията следва да наблюдава и оценява мерките, предприети от държавите-членки,

ПРЕПОРЪЧВА:

РАЗДЕЛ 1

ПРЕДМЕТ И ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

1. С настоящата препоръка държавите-членки се призовават да укрепят някои процесуални права на уязвимите лица, които са заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, и на уязвимите лица, по отношение на които има производство по европейска заповед за арест.

2. Специалните процесуални права на уязвимите лица следва да се прилагат от момента, в който те бъдат заподозрени в извършването на престъпление. Тези права следва да се прилагат до приключване на производството.

3. Уязвимите лица следва да участват в упражняването на процесуалните права съобразно висшите си интереси, като се взема предвид способността им да разбират и ефективно да участват в производството.

РАЗДЕЛ 2

УСТАНОВЯВАНЕ НА СТАТУТ НА УЯЗВИМО ЛИЦЕ

4. Статутът на лицето като уязвимо следва да бъде установен и признат възможно най-бързо. Държавите-членки следва да гарантират, че всички компетентни органи могат да поискат извършването на медицински преглед от независим специалист с цел установяване на статута на уязвимите лица и определяне на степента им на уязвимост и специфичните им нужди. Този специалист може да дава обосновано становище относно това доколко предприетите или планираните спрямо уязвимото лице мерки са подходящи.

РАЗДЕЛ 3

ПРАВА НА УЯЗВИМИТЕ ЛИЦА

Недискриминация

5. При упражняването на процесуалните права по настоящата препоръка уязвимите лица следва да не бъдат подлагани на каквато и да било дискриминация, произтичаща от националното право.

6. Процесуалните права, предоставени на уязвимите лица, следва да бъдат зачитани по време на цялото наказателно производство като се вземат предвид естеството и степента на уязвимост на лицата.

Презумпция за уязвимост

7. Държавите-членки следва да въведат презумпция за уязвимост, по-специално по отношение на лица с тежки психологични, умствени, физически или сетивни увреждания, психични заболявания или когнитивни разстройства, които им пречат да разбират и да участват ефективно в производството.

Право на информация

8. Хората с увреждания следва да получават при поискване информация за процесуалните си права във формат, достъпен за тях.

9. Уязвимото лице и, ако е необходимо, неговият законен представител или подходящо пълнолетно лице следва да бъдат информирани за специалните процесуални права по настоящата препоръка, и по-специално за онези, които се отнасят до правото на информация, правото на медицинска помощ, правото на адвокат, зачитането на неприкосновеността на личния живот и, ако е приложимо, правата, свързани с предварителното задържане.

10. Законният представител или подходящ пълнолетен, определен от уязвимото лице или от компетентните органи да помага на това лице, следва да присъства в полицейското управление и по време на съдебните заседания.

Право на достъп до адвокат

11. Ако уязвимото лице не е в състояние да разбира и следва производството, то следва да не може да се откаже от правото си на достъп до адвокат съгласно Директива 2013/48/ЕС.

Право на медицинска помощ

12. Ако са задържани, уязвимите лица следва да имат достъп до системна и редовна медицинска помощ по време на цялото наказателно производство.

Записване на разпитите

13. За всички разпити на уязвимите лица във фазата на досъдебното разследване следва да се изготвят аудиовизуални записи.

Задържане

14. Държавите-членки следва да направят всичко необходимо, за да гарантират, че задържането на уязвими лица преди те да бъдат осъдени е крайна мярка и че тя е пропорционална и се изпълнява при условия, съобразени с потребностите на уязвимото лице. Следва да се вземат подходящи мерки, за да се гарантира, че по вре-

ме на задържането уязвимите лица имат достъп до приемливи помещения, които отчитат специфичните им потребности.

Неприкосновеност на личния живот

15. Компетентните органи следва да вземат подходящи мерки за защита по време на наказателното производство на неприкосновеността на личния живот, личната неприкосновеност и личните данни на уязвимите лица, включително медицинските данни.

Производства по европейска заповед за арест

16. Изпълняващата държава-членка следва да гарантира, че при арестуването им уязвимите лица, по отношение на които има производство по европейска заповед за арест, се ползват със специалните процесуални права по настоящата препоръка.

Обучение

17. Полицейските служители и правоприлагащите и съдебните органи, които имат правомощия по наказателни производства, образувани срещу уязвими лица, следва да преминават специално обучение.

РАЗДЕЛ 4

МОНИТОРИНГ

18. Държавите-членки следва да уведомят Комисията за мерките, които са предприели с цел привеждане в действие на настоящата препоръка в срок до (36 месеца след нотифицирането ѝ).

РАЗДЕЛ 5

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

19. Адресати на настоящата препоръка са държавите-членки.
Съставено в Брюксел на 27 ноември 2013 година.

За Комисията
Viviane REDING
Заместник-председател